

Роман МИРОНЮК,
професор кафедри
адміністративного права і процесу
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

ОЦІНКА ГРОМАДСЬКІСТЮ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПРАВООХОРОННОГО ОРГАНУ ЯК ФОРМА ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Незважаючи на значний прогрес у розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення, проблеми оцінки діяльності правоохоронних органів все ще залишаються актуальними. Однією з головних причин цього є складність і множинність факторів, що впливають на ефективність діяльності правоохоронних органів, які не завжди можуть бути точними та об'єктивно оціненими. Окрім цього, збір та аналіз інформації про діяльність правоохоронних органів може бути ускладненим через недостатню доступність та якість даних. Також важливим чинником є необхідність розробки та впровадження спеціалізованих методик та підходів до оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів.

Нижче доцільно здійснити аналіз методик та підходів до оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів в роботах вітчизняних науковців та практиків. Одразу слід зауважити, що при оцінці ефективності діяльності правоохоронних органів слід враховувати, що існують дві форми такої оцінки – внутрішня (яка здійснюється самим же правоохоронним органом) та зовнішня (яка здійснюється громадськістю).

Щодо першого виду оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів, то як слушно зазначає Кубасенко А. В., «удосконалення аналітичного забезпечення оцінки та вимірювання ефективності функціонування правоохоронних органів передбачає впровадження новітніх технологій та методів аналізу, використання штучного інтелекту та машинного навчання для збору та обробки великих обсягів даних, а також покращення системи звітності та контролю за діяльністю правоохоронних органів». На його думку, доцільним є розробка єдиного стандарту оцінки ефективності роботи правоохоронних органів, який враховуватиме не тільки кількісні показники, але й якість роботи органів, їх взаємодію з громадою та рівень довіри до них [1, с. 208].

Інші автори використовують більш широкий підхід до оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів, використовуючи способи двох форм контролю – внутрішнього і зовнішнього. Так, К. Л. Бугайчук, І. О. Святокум, В. В. Чумак, досліджуючи закордонний досвід оцінки ефективності поліцейської діяльності та перспективи його використання в

Україні, доходять висновку про існування таких груп моделей оцінки діяльності поліції:

1. Моделі, які оцінюють власне діяльність поліції: а) юстиційні моделі, які є найбільш ранньою формою оцінки діяльності поліції та спрямовані, передусім, на виявлення та усунення правопорушень та інших зловживань серед працівників поліції; б) бюрократичні моделі, які об'єднуються в три основні групи: нормативні моделі полягають у визначенні певних нормативів для поліцейських підрозділів (наприклад, кількість поліцейських на 1000 осіб населення, організаційна структура, функції, стандарти набору, несення служби тощо), після чого підрозділи перевіряються на відповідність цим нормативам; шкальні моделі полягають у формуванні переліку показників діяльності поліції, кожен з яких оцінюється за встановленою шкалою балів (наприклад, від 0 до 2); управлінські моделі призначені для аналізу використання сил і засобів поліцейських підрозділів; в) психологічні моделі призначені для оцінки персоналу поліції, які включають: психологічні тести; оцінки персоналу керівництвом; г) економічні моделі оцінюють економічну вартість діяльності поліції та поділяються на: еволюційні моделі, які зосереджуються на зміні вартості поліцейської діяльності в часі; програмні моделі зосереджені на розподілі економічних ресурсів між різними напрямками діяльності поліції.

2. Моделі, що вивчають результати роботи поліції: моделі, що базуються на вивченні громадської думки; моделі, що базуються на вивченні контролю дорожнього руху; моделі, що базуються на вивченні контролю за злочинністю [2, с. 21].

М. С. Небеська, здійснивши аналіз критеріїв оцінки ефективності діяльності Національної поліції України, вважає, що найбільш дієвими індикаторами, за якими здійснюється оцінка результатів їх роботи, є: 1) громадська думка щодо ефективності поліції та порушення, яких припускаються поліцейські; 2) рівень злочинності – кількість повідомлень про злочини та рівень кримінальної віктимізації із поправкою на демографічні особливості громади; 3) рівень взаємодії громадян із поліцією – готовність громадян повідомляти поліцію про злочини та проблеми, не пов'язані зі злочинністю; 4) час реагування на повідомлення про протиправну діяльність – час, потрібний для реагування на екстрені та звичайні виклики; 5) рівень розкриття злочинів та правопорушень – відсоток повідомлень про злочини, які призвели до арешту підозрюваного [3, с. 97].

На думку І. Охріменко, «оцінка ефективності службової діяльності органів і підрозділів поліції України має передбачати систему кількісно-якісних параметрів, виходячи з характеристики їх властивостей, а саме: 1) показники призначення і безпосередньої первинної діяльності уповноважених суб'єктів: показники правозастосування (швидкість вжиття заходів); ступінь задоволеності заявників та потерпілих щодо реагування з боку працівників поліції; показники сумісності та взаємодії представників

різних служб і підрозділів тощо; 2) показники стану публічної безпеки і порядку: кількісно-якісні дані щодо зареєстрованих кримінальних та адміністративних правопорушень у межах території обслуговування чи специфіки діяльності окремого підрозділу (за видами правопорушень на 1000 осіб населення); відсоток їх викриття і розслідування (деталізована кількість виявлених злочинів (за видами); превентивна діяльність (суспільне сприйняття загального рівня злочинності громадськістю); 3) показники надійності: характеристики результату поліцейської послуги (кількість скарг щодо якості обслуговування чи піклування), безвідмовність, збереженість (кількість скарг щодо дій працівників конкретних підрозділів поліції); інформування щодо прийнятих рішень або перебігу досудового розслідування; 4) показники професійного рівня персоналу поліцейської установи: кількість фахівців в організаційній структурі органу поліції, плінність кадрів серед поліцейських; рівень професійної підготовки та перепідготовки (на 100 одиниць штатної чисельності територіального органу); загальні навички, знання та дотримання вимог нормативних документів, уважність і доброзичливість у відносинах із громадянами й ін.; 5) оптимізація використання ресурсів (стан забезпечення поліцейської діяльності за окремими показниками: транспортні та інформаційно-технічні засоби, розмір грошового утримання певних категорій працівників тощо); 6) загальний відсоток населення, задоволеного якістю роботи органів і підрозділів поліції (ступінь довіри населення до поліції)» [4, с. 144]. На його думку, якісні характеристики професійних показників діяльності органів поліції України мають включатися в опитувальник чи анкету на основі: аналізу результатів спостереження за процесом надання правоохоронних послуг чи здійснення конкретних дій (заходів); особливостей складників у скаргах щодо якості надання послуг, що мають прямий зв'язок із роботою персоналу відповідного органу поліції; обробки інформації з інших джерел надходження інформації про діяльність поліцейських («гаряча лінія», ЗМІ, Інтернет, соціальні мережі тощо); організації інспектувань із перевірки рівня надання правоохоронних послуг у кожній конкретній сфері (охоронній, превентивній, публічній й ін.). Натомість система збору та обробки інформації з відгуків і скарг громадян у межах вирахування загального відсотка населення, задоволеного якістю роботи органів поліції (ступінь довіри населення до поліції), на наш погляд, має охоплювати: різні форми збору інформації щодо скарг та претензій громадян; процедуру оцінки цієї реакції в різних випадках (ситуаціях); систему вжитих заходів реагування (як заохочення, так і покарання); загальну оцінку роботи структурного підрозділу чи органу поліції; обсяг наявної публічної інформації; оцінку професійної підготовки персоналу органу поліції тощо [4, с.144].

На нашу думку, при оцінці ефективності діяльності Національної поліції України слід використовувати такі критерії: 1) стан запобігання злочинності, розкриття та розслідування злочинів; 2) стан забезпечення порядку та безпеки;

3) ефективність надання поліцейських послуг населенню; 4) оцінка громадської думки про ефективність діяльності поліції.

Список використаних джерел:

1. Кубасенко, А. В. (2023). Інформаційно-аналітичне забезпечення оцінки ефективності діяльності правоохоронних органів: погляд на проблему. *Київський часопис права*, (1), 202-208. URL: <https://doi.org/10.32782/klj/2023.1.30>.
2. Закордонний досвід оцінки ефективності поліцейської діяльності та перспективи його використання в Україні : наук.-метод. рек. / К. Л. Бугайчук, І. О. Святокум, В. В. Чумак. Харків : Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2016. 52 с.
3. Небеська М. С. Оцінка ефективності діяльності Національної поліції України. *Держава та регіони Серія: Право*. 2019. № 4 (66). С. 92-97.
4. Охріменко І. Оцінка ефективності діяльності органів і підрозділів Національної поліції України: погляд на проблему. *Підприємництво, господарство і право*. 2016. № 11. С. 139–144.

Ігор ПИРІГ,
професор кафедри криміналістики
та домедичної підготовки
Дніпровського державного
університету внутрішніх справ,
доктор юридичних наук, професор

**ДОТРИМАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ
ОКРЕМИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ**

Україна є суверенною, незалежною, демократичною та правовою державою. Згідно зі ст. 1 Конституції України [1], головними принципами функціонування держави є забезпечення прав і свобод людини. Ст. 3 Конституції України підкреслює, що права громадянина є найвищою цінністю, а гарантії цих прав визначають усю діяльність органів влади. Одним із ключових завдань держави є захист прав громадян, і цю функцію значною мірою виконує Національна поліція.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про Національну поліцію», цей орган «служить суспільству, забезпечуючи охорону прав і свобод людини, протидію злочинності, підтримання громадського порядку» [2]. Діяльність поліції регламентується Конституцією України, законами України та підзаконними актами, які визначають стандарти її роботи. Виконання цих вимог є обов'язковим для всіх підрозділів поліції.

Однією з основних функцій поліції є розслідування кримінальних правопорушень. Метою таких розслідувань є захист людини, суспільства та держави від проявів злочинності, а також забезпечення прав учасників провадження. Згідно зі ст. 2 Кримінального процесуального кодексу України